

θα είν' άλλη, αν δεν είν' εκείνη που μιλεί και με τους άλλους του συντρόφους και με τον πατέρα του, και με τη μάνα του, και με τον ίδιο το δάσκαλο έξω απ' την επίσημη στιγμή του μαθήματος;

«Ακουσα κ' εγώ, και θα ξέρετε καλύτερα από μένα, Κύριοι, ότι και σ' άλλους τόπους συμβαίνει το παιδί να μαθαίνει άλλη γλώσσα απ' τη γλώσσα της μάνας του. Μά σάμπως να κατάλαβα πως δεν είναι άκριβος; αν αυτό που συμβαίνει σ' εμάς. Δηλαδή εκεί η γλώσσα που μαθαίνει το παιδί δεν είναι η γλώσσα της μάνας του, είναι όμως η γλώσσα του δασκάλου. Εκείνη όμως η γλώσσα που ζητούμε εμείς να μάθουν τα παιδιά μας δεν είναι ούτε του δασκάλου γλώσσα. Αν δεν είχατε πειστή ακόμη γι' αυτό, τες το απέδειξε πρό όλίγου ο αξιότιμος προαχλός, και χωρίς να κατηγορήσω κανέναν, γιατί έδω φταίει το σύστημα και όχι τα άτομα, μπορώ να σας βεβαιώσω πως ο σεβαστός καθηγητής μίλησε ως αντιπρόσωπος «πάντων των νέπαρχιων» και πατρών των δασκάλων».

«Όσο ξέρω εγώ, ο δάσκαλος, αφού κλείση το βιβλίο, μιλεί με τους μαθητάς την ακόλουθη γλώσσα. «Έλα δώ, παιδιά μου, τι πράγματα είν' αυτά; Τι σου έχω πει να κάμης; Δεν σου έκαμα κι' άλλοτε παρατηρήσεις, ότι δεν πρέπει να περνάς τον καιρό σου με τις ζωγραφίες, γιά να έρχεσαι μελετημένος...» Δεν πιστεύω να είπατε ποτέ στους μαθητάς σας τς έξης. «Έλα ενταύθα, παί. Τι σοι έχω είπει να ποιήσης; Δεν σοι έποιήσάμην και άλλοτε παρατηρήσεις, ότι δεν πρέπει να διέρχης πέν τον χρόνον με τας ζωγραφίας ίνα έρχησαι μεμελετημένος...» Ξέρω πως υπάρχουν έδω κ' εκεί μερικοί άνθρωποι, ή απολιθώματα ανθρώπων, που προσπαθούν να μιλήσουν αυτήν τη γλώσσα ή έλπίζουν να τη μιλήσουν αργότερα. Τους ανθρώπους αυτούς, που είναι και σπάνιοι, όπως όλα τα αντικείμενα προκατακλυσμιαίας εποχής, δεν τους εξετάζω, γιατί δεν άσχολούμαι με την Παλαιοντολογία. Μιλώ με σας, Κύριοι, τους ζωντανούς, και σας παρακαλώ σαν τίμιοι άνθρωποι να όμολογήσετε, πως αυτήν τη γλώσσα ούτε τη μιλήσατε ποτέ στους μαθητάς σας ούτε θα τη μιλήσετε.

«Αλλά, καθώς ξέρετε, γιά να μάθη το παιδί να μιλή μια γλώσσα, το κυριώτερο είναι ή εφαρμογή, κ' εμείς τη διδάσκουμε μόνο θεωρητικώς. Κάποια, ως την πούμε, εφαρμογή, γίνεται όταν ο δάσκαλος

διδάσκει, και όταν ο μαθητής εξετάζεται, αλλά αυτή γυρίζει μέσα σε ώρισμένο κύκλο ιδεών. Μόλις κλείση το βιβλίο, παύει άμέσως κι' αυτή. Άλλα ή κατανόηση εφαρμογή, όταν μαθαίνετε μια γλώσσα, αρχίζει ίσα ίσα απ' τον κοινό διάλογο, ενώ στη δική μας την περίπτωση αυτός δά κοινός διάλογος είναι που μένει αιώνας; έξω απ' την εφαρμογή. Έτσι από παιδιά δεν άποχτούμε ποτέ το αίσθημα αυτής της γλώσσας, γιά τουτό, και όταν γίνουμε γυμνασάρχαι, εξακολουθούμε να κάνουμε λάθη.

Και μή μου πητε πως είναι παραδρομή. «Ακουσατε ποτέ κανέναν να πη «όλοι οι έπαρχίες» ή «όλες οι δασκαλίες»; Γιατί εκεί δε γίνεται ποτέ παραδρομή; Γιατί άγρυπνάει το αίσθημα μέσα μας, και μάς δίνει άμέσως μια γερή γροθιά, μόλις κάνουμε το λάθος. Άλλως τε το λάθος του σεβαστού σφαιροδίου δεν έχει δά και τη χάρη της πρωτοτυπίας. Πολλοί άλλοι τον έπρόλαβαν, και είναι συνήθιστο πράγμα νακούσεται από επίσημο βήμα «αν δεν άπέθνησαι, θα προήγαγε την έπιστήμην» και τα τοιαύτα.

Πώς λοιπόν πρέπει να κάνουμε γιά να μάθουν τα παιδιά μας αυτήν την γλώσσα; Έγώ είμαι της γνώμης να τη μάθουν πρώτα οι γυμνασάρχαι. Αυτό πιστεύω να είναι ένα καλό μέσο γιά να τη μάθουν ύστερα και τα παιδιά.

Τώρα, αν εμείς κάνουμε λάθη, φανταστήτε, Κύριοι, τι γίνεται στο σχολείο. Άγκαλά, δεν είναι ανάγκη να το φανταστήτε, γιατί το έχετε καθημερινώς έμπρός σας το γλωσσικό αυτό βασανιστήριο των παιδιών, που λέγεται σχολείο. Γι' αυτό και δε θα χρειαστή να πάρω όρκo, γιά να με πιστέψετε πως τούτα δά τα λίγα παραδείγματα που θα σας φέρω είναι αυθεντικά, γιατί το καθένα απ' αυτά θα σας ξαναφέρει στη μνήμη σας άλλο όμοιο που έχετε άκούσει. Είναι όλίγιστα από κείνα που άπαντούμε κάθε μέρα στην προφορική ή στη γραπτή εξέταση των μαθητών μας.

«Ο μιν άρης έλαφος έχει κέρατα, ή δε θήλη...»
«Η μιν βακτριανή κάμηλος έχει δύο ύδους, ή δε άριανή εν ύδους» αυτός ο ύδους...»
«Η κεφαλή είναι έπιμνηες, έχει δε εις έκαστον πούς...»
«... διά την βασιλόπαις...»
«... ήψευδή μήτηρ την άληθή μήτηρ...»
«Έπειδή δεν ήμπορώμεν...»
«Τα ζω ταύτα αγαπούσι...»
«Το δένδρον έξάγει φύλλα»
«Το πρόβατον παράγει έριον, μαλλιά, γάλα...»
«Η Άφρικη παράγει έλεφαντόδους».

νοντάς τον Πάνα στρατιώτη. Μά αυτά ύστερς τα όνομάτισαν και τακκάμην τότες όμως άμα νύχτωσε, όλοι τους συντρόφευαν ίσα με τη κάμαρά τους, άλλοι παίζοντας το σουραύλι, άλλοι την φλογέρα κι' άλλοι κρατώντας άψηλά μεγάλες λαμπάδες. Κι' όταν έφτασαν κοντά στη θύρα, τραγουδούσαν με σκληρή κι' άγρια φωνή, σά να έξεκιζαν τη γής με τσουγγράνα, κι' όχι να τραγουδούσαν του γάμου το τραγούδι.

Κι' ο Δάφνης κ' ή Χλόη, αφού γυμνοί πλάγιασαν, άγκαλιάζονταν και γλυκοφιλούνταν, μείναντες έξάγρυπνοι όλη την νύχτα πιδ πολύ κι' από τις κουκουβάγιες. Και της έκαμε ο Δάφνης κάτι από όσα τον είχε δασκαλέψει ή Λυκαίνιο και τότες ή Χλόη πρωτόμαθεν, ότι όσα στο δάσο γίνονταν, ήταν βοσκών παιγνίδια.

Τ Ε Λ Ο Σ

γουδοῦσεν, όπως τραγουδούν στο θέρο, ο άλλος έλεγε μέτωρα, όπως λέν στους ληνούς; ο Φιλητάς έπαιξε το σουραύλι, ο Λάμπης τη φλογέρα. Ο Δρύαντας κι' ο Λάμωνας χόρεψαν. Η Χλόη κι' ο Δάφνης γλυκοφιλούνταν. Μά και τα γίδια βόσκανε κοντά, σά νάχαν κι' αυτά μέρος στη γιορτή. Αυτό στους πολίτες δεν ήταν και πολύ διασκεδαστικό; μά ο Δάφνης και φώναζε μερικά με τόνομά τους, και φύλλα χλωρά τους έδωκε, και κρατώντάς τα από τα κέρατα τα γλυκοφιλήσε. Κι' όχι τότες μονάχα παρά κι' όσο ζούσαν τον περισσότερο καιρό περνούσαν σά βοσκοί, τους θεούς λατρεύοντας, τις Νύφες και τον Πάνα και τον Έρωτα, κοπάδια παραπολλά προβάτινα και γιδιών άποχτήσαντας, και γλυκύτατη θροφή νομίζοντας τα παρικά και το γάλα. Μά και σι γίδα έβαλαν άρσενικό παιδί τους να βυζάξει, και κοριτσάκι, που δευτερογεννήθηκε, από προβατίνες μαστάρι τόκαμην να πιει. Κ' έβγαλαν άρσενικό Φιλοποίμη και το κορίτσι. Άγγελη κ' έτσι μαζί τους κι' αυτά γέρασαν. Στόλισαν και το σπήλιο και ζωγραφίες κρέμασαν κ' έχτισαν βωμό του βοσκού Έρωτα; μά και στον Πάνα έδωσαν γιά να κάθεται άντς γιά την κουκουναριά ναό, βγα-

«Διά του θούς άποτρίωμεν».

«Αυτός ο ίχθύς έχει μία κύστη πλάτης άκρη».

Έρωτ. «Τι έχει αυτή ή κύστη;»

Άπόκρ. «Άκρη».

«Βασιλεύς της Δανίας είναι ο πατήρ του ήμετέρου ήμών Βασιλέως».

«Ο Βασιλεύς της Δανίας είναι ο ήμετερος πατήρ του Βασιλέως μας Γεωργίου».

Δε θα έγραφε ποτέ αυτό το παιδί «ο δικός μας πατέρας του Βασιλέως μας», γιατί ή φράση «ο δικός μας πατέρας», που του είναι πολύ γνωστή, θα έμπαινε ίσα μέσ' στην καρδιά του, θα ύπνουσε τη ναρκωμένη του ψυχή, και θα της έλεγε, ότι ο Βασιλεύς της Δανίας δεν είναι δικός μας πατέρας παρά είναι πατέρας του Βασιλέα μας, ενώ ή φράση «ο ήμετερος πατήρ» περνάει ξεπέτσχ, χωρίς να ταραξή τον ύπνο της ψυχής του.

Ναι, Κύριοι, κοιμούνται τα παιδιά μας. Κοιμούνται σάν το μαρμαρωμένο Βασιλόπουλο του παραμυθιού, και ή μάγισσα που θα τα ύπνωση ή είναι ο δάσκαλος εκείνος που θα τους μιλήση τη γλώσσα τους. Φαντάζομαι ένα εκπαιδευτικό Συνέδριο από παιδιά, που μία μόνη εύχ ή ένα στόμα θα διετύπωνε: «Διαβαζουμε, Κύριοι, τα βιβλία σας, αλλά δεν τα καταλαβαίνουμε» τα λένε πολύ έλληνικά. «Γράψετε μας βιβλία, που να νοιώθουμε τι μς λέτε. » Αν δεν είστε ικανοί να νοιώσετε την παιδική ψυχή, αν δεν έρετε από που αρχίζει ή μόρφωσή μας, άφηστε μας τουλάχιστο στη δυστυχία μας, μή μς πειρανεύσετε με συνέδρια, μή μς πικραίνετε περισσότερο με των Δανών ή των Σουηδών τα εκπαιδευτικά συστήματα που μς έθήτετε να τα βρεί- » πουμε. Έκείνων των ανθρώπων τα παιδιά είν' εύτυχισμένα, δεν είναι σάν εμάς; εκείνα έχουνε γλώσσας».

Ο ΑΝΗΣΥΧΟΣ

Ο ΧΑΡΟΣ

Ανάμεσα 'ς τα πλούσια παραπετάσματα βρίσκεται το λείψανο του παιδιού, του παιδιού που χτες σκοπούσε τη φαιδρότητα, του παχουλού παιδιού με τα γαλανά μάτια. Του παιδιού του μονάκριβου που ήταν ή χαρά του νονιών του. Του παιδιού που ήταν το καμάρι του σπιτιού. Δεν κλαίω έσένα, καλό μου παιδί, κλαίω τους γονιούς σου, που τους άφαιρσε ο Θάνατος το μόνο στολισμά τους. «Ω χάρη! όταν με το καφερό δρεπάνι σου, έκοψες τη ζωή του παιδιού αυτού, δεν συλλογίστηκες ότι έκοψες μαζί και των γονιών του την εύτυχία και τη χαρά; Όταν με το δρεπάνι σου το μαύρο έκοψες τη ζωή του παιδιού, δεν συλλογίστηκες ότι έκοψες το όραστό λούλουδο που με την εύωδιά του και με την όμορφιά του κοσμούσε το σπίτι;

Δεν κύτταξες τα όραία του μάτια; το προσωπάκι του δεν σε συγκίνησε; Δεν άκουσες τα παρακάλια των γονιών του που γονατίζει μπρός στο κρεβάτάκι του σε παρακαλούσαν να μη τους αφαιρέσης το γυιό της, το μονάκριβό τους παιδί;

Γιατί, ω χάρη, σκόρπισες το πένθος και τη δυστυχία εκεί που άλλοτε βασίλευε ή χαρά και ή ευδαιμονία; Γιατί;

Φαίδρος Γαλάζιος.

ΦΤΗΝΑ ΒΙΒΛΙΑ

Στο γραφείο του «Νουμά» και στα κισκία ατής Όμο- νοίας, και του Υπουργείου των Οικονομικών πουλιούνται τάκλούθα βιβλία, ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ το ένα — κ' ένα φρ. χρ. γιά το Έξωτερικό:

Του ΨΥΧΑΡΗ: «Τόντρο του Γιαννίρη» και το «Τα- ξίδι μου». — Του ΠΑΛΛΗ: «Ηλιος και Φεγγάρι». — Του ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ: «Η Μαζώχτρα (διήγημα) και ο Βουρ- κόλακας (δράμα). — Του ΦΩΤΙΑΔΗ: «Τό γλωσσικό ζήτημα και ή εκπαιδευτική μας άναγέννησις». — Του ΦΙΑΝΤΑ «Γραμματική της Ρωμείκης γλώσσας» και 'Απ τους θρύλους των αίωνων (ποιήματα).

Οι άγοραστές των έπαρχιών πληρώνουν 30 λεπτά τα- χυδρομικά γιά κάθε βιβλίο.

Οι άγοραστές του έξωτερικού δεν πληρώνουν ταχυδρο- κεί.